

fit, & hoc malum appositum. Quod autem pœnas tenebrarum nomine dixerit: audi quid loquitur.

Antequam comedam suspiro: & quasi inundantes aqua, sic rugitus meus. Inter ceteros cruciatus, etiam hanc ei diabolus infirmitatem inflixerat, quam infirmitatem medici hominios appellat: quæ infirmitas talem habere dicitur pœnam, ut ante cibum torqueatur ægrotus, & sint ei post cibum indefinitos dolores. Unde dicit: Quasi inundantes aquæ, sic rugitus meus.

Quia timor quem timebam evenit mihi. Timebam enim peccando lædere Deum, & ille offensus, iram iustitiæ suæ in me exerceat. Sed quid profuit cavisse à peccatis: quandoquidem ut reus omnium peccatorum discrucior? Sequitur,

Et quod verebar accidit: Aliis verbis ipsum repetit, quod superius dixerat. Pro confirmatione dicti solent in scripturis talia iterari. Non arroganter hæc dicit, ut faciat Deo injuriam: sed conscientie merito libere loquitur.

Nonne dissimulavi? Non reddendo retribuentibus mihi mala.

Nonne silui? Ut non delinquerem in lingua mea, posui ori meo custodiam.

Nonne quievi? Sciens cum surrexerit in iudicio Deus, quod salvos facturum sit omnes manusuetos terra.

Et venit super me indignatio. Indignationem hoc loco plagarum molem dicit, quam refert super se cecidisse, cuius ponderis & doloribus se gemit obrutum: cum ipse esset, ut superius ait, morbis castigatus: quas pœnas in consequentibus, sagittas dicit: sicut ait: Sagittæ Domini in me sunt: quarum indignatio ebibit spiritum meum: sive ut alia translatio habet, ebibit sanguinem meum. Et proprie sagittæ vermes possunt intelligi: quia ab eis indefinitis stimulis pungebatur: sicut ipse Job ait: Et qui me comederunt, non dormiunt. Quos diabolus ad comedendum eum aciores faciebat, & illi quasi indignantes & irascentes, ita carnem ejus moribus fodiebant, ut velut sagittæ viscerum interiora penetrarent. Explicit ubi Job maledixit diem nativitatis suæ.

Caput IV.

RESPONDENS autem Eliphaz Themanites, dixit: Si ceperimus loqui tibi, forsitan molestè accipies. Sed conceptum sermonem tenere quis poterit? Concepta ergo verba edit in injuriam audientis, & dicit ita.

Ecce docuisti multos. Id est, quamplurimos solertia tua, & bonitate ab erroribus revocasti.

Et manus lasas roborasti. Vacillantes confirmaverunt sermones tui: & genua tremantia confortasti. Nunc autem venis super te plaga, & defecisti: tergit te, & conturbatus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua & perfectio viarum tuarum? Ita ergo in sanctum Job cum irratione dicuntur: & istum habent sensum: si hæc & hæc fecisses quæ dixi: nunquam in hæc tam mala ad exemplum mortalium incidisses, quia Deum rerum omnium conditorem bonum scimus & iustum.

Recordare obsecro te: quis enim unquam innocens perit, aut quando recti delicti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos, flante Deo perisse, & spiritu ira ejus esse consumptos. Ergo ignoras Abel in principio innocentem occisum, & Abraham Patriarcham propter uxorem suam fuisse periclitatum: & hæc non discernens, generaliter das sententiam, ut cum alii hominum flagellentur à Domino, ut emendantur, alii ut probentur de quibus iste est, cur huic velut reo pœnam exprobras, quin potius eos qui operabantur iniquitatem flante Deo perisse: id est, ut iudicis sententia velut vento vehementissimo sublatis à spe æternæ vitæ.

Rugitus leonis, & vox leonæ: & dentes catulorum leonum contriti sunt. In rugitu leonæ & voce, levitiam deprædantis voluit significare.

Tigris perit, eo quod non haberet prælam, & catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum: In tigris velocitatem ejus ad spoliandos homines, prædamque ex eis capiendam describit, cujus etiam catuli similes ejus dissipati sunt & interempti. In alia editione pro tigris, myrmicoleon: id est, formica, & leo, quem nos verius diabolus dixerimus: qui quando prædam agit, de sanctis tanquam

de majoribus rebus, ut leo habendus est: quando verò minima querit auferre, formica dicens est. Et quia sicut formica grana de area, ita ille cogitationes bonas auferit de cordibus hominum.

Et quasi furtivè suscepit auris mea venas susurri ejus. Inhorrore visionis nocturnæ quando solet sopor occupare homines: pavor tenet me, & tremor, & omnia ossa mea pervertita sunt. Et cum spiritus me præsentem transiret, inhorrorent pili carnis meæ. Stetit quidam cuius non cognoscebam vulnium, imago coram oculis meis, & vocem quasi aura lenis audivi. Nunquid homo Dei comparatione iustificabitur: aut factore suo purior erit vir? Id est, latenter ad aurem cordis mei: virtus sententiæ velut quodam spiramine penetravit.

Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, & in angelis suis reperit pravitatem. Quanto magis hi qui habitant domos luteas, dicitur quidem diabolo, qui quondam sanctus angelus fuit, quod in veritate non steterit, & ab illa sublimitate angelica propria voluntate deciderit: sed tamen non est continuo generale: ut sicut in illo, ita & in omnibus angelis invenitur pravitas, quæ est peccatum. Omnis enim natura, sine dubio creata, capax peccati est: ut apparuit in angeo de quo dixi: quia in veritate non stetit: tamen per donum & gratiam creatoris sui, ita in amore charitatis illius transierunt: ut jam nec velint peccare, nec possunt.

Qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tinea. Si domus luteæ sunt corpora nostra: fundamentum domorum nostrarum, vitam hanc temporariam esse credendum est: qua subtrahæ, domus luteæ ruunt in mortem.

De mane usque ad vesperam succidentur: & quia nullus intelligit, in æternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, & non in sapientia. In uno die, totam vitam hominum monstravit, quæ in mundo vernat. In parvulis floret, in juvenibus convalescit, & roboratur matura ætate: in senioribus, tanquam in fructibus, & postremum in decrepita senectute conficitur, quam hic vesperam appellavit. Unde est illud in psalmo: Mane sicut herba transeat: & reliqua: decidit in morte, induratur in cadavere.

Caput V.

VOCA ergo si est qui tibi respondeat: & ad aliquem sanctorum convertere. Virum stultum interficit iracundia, & parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus statim. Longè sicut filii ejus à salute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat. Stultum dicit, qui de suis meritis gloriatur. Sed hic pulchritudinem, nomine falsæ felicitatis appellat: quæ maledicenda est, & execranda est: quia eam sequitur interitus sempiternus.

Cujus mestem famelicus comedit: & ipsum rapiet armatus, & bibent sitientes divitias ejus. Nihil in terra sine causa fit: & de humo non egreditur dolor. Sitientes, famelici, & armati: diabolus & sui possunt intelligi, qui potestatem accipiunt à Deo, ut vastent iniquos: vel sitientes hominum mortem, omne scilicet bonum naturæ: & quod nomine divitiarum dictum est, ab eis velut haustum poculum absorbetur: vel homines iniqui, qui premunt subiectos.

Homo nascitur ad laborem: & avis ad volatum. Quam obrem ego deprecabor Dominum: & ad Deum ponam eloquium meum. Id est, labor hominem monet, ut ab omnibus vitiis castigatus incedat.

Qui facit magna & inscrutabilia: & mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terræ: & irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublime: & moventes erigit superbie. Ut in Filio Dei homo Christus sit Deus & per eum Ecclesia.

Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod ceperant. Judæorum videlicet, qui Christum putaverunt extinguere, & nomen ejus delere de terra. Vel in martyribus persecutorum Ecclesiæ adversantium dissipavit cogitationes: sicut Herodis in Petro. Et aliter: Non implent manus eorum quod volunt, quia alii eorum liberantur ad tempus: alii verò per januam mortis introducuntur ad vitam: & istos, & illos salvabit Deus. Illos aperte liberando, hos occultè coronando.

Qui apprehendit sapientes in astutia eorum: & consilium

pravorum dissipat. Philosophos scilicet, vel Judæos doctrina apostolica convincens, & ad nihilum errores eorum redigens.

Per diem incurrent tenebras. Dies erat in Judæis, de regno, sacerdotio, lege, unius etiam Dei religione gloriabantur: sed non credentes in Christo, tenebras perfidie inciderunt.

Et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Utique profperitatis suæ: quæ cum solito circa felices sæculi hujus splendore vanæ gloriæ amplius fuerit, qua se longa securitate munitos putabant eam usque ad ætatis suæ vesperam possessuros: in tribulatione subita, quæ noctis nomine dicta est, stupore nimio, in angustiis coarctati, mortis etiam timore perculti, palpante dicuntur, perditum utique consilio quid facerent ignorantes.

Porro saluum faciet egenum à gladio oris eorum: & de manu violenti pauperem. Christum à blasphemis Judæorum: quia lingua eorum gladius acutus fuit, dicendo, crucifige, eum.

Et erit egeno spes: iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur à Domino. Inreproationem ergo Domini ne reprobes: quia ipse vulnerat & medetur: percussit, & manus ejus sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te: & in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte: Refurrectionis Christi virtutem ostendit.

Et in bello de manu gladii. Sed videamus ne fortè gladium peccatum dicat, dimicans contra animam hominis, ut eam sibi acquiescentem prosternat. Quod peccatum gladii nomine dicitur per Prophetam, ut ait: Speculator si viderit gladium venientem.

A flagello lingua absconderis: & non timebis calamitatem cum venerit. Si conversus fueris ad Deum, interiora tua, gladii verborum, per linguam jaculari non penetrant: & calamitates, vel mala quæ à Deo irrogantur peccatoribus, non timebis.

In vastitate & fame ridebis. Ridebis, dixit: pro, exultabis atque gaudebis: & lætus eris, cum alios videris fame affici, sive præfenti, sive etiam intellectuali.

Et bestias terræ non formidabis. Hæc septima extremaque tribulatio. Bestiæ terræ, possunt & ista animantia, quæ sunt sine ratione intelligi: quibus ad devorandum homines dantur in potestatem, & homines mali, bestie appellantur, mores habentes similes moribus bestiarum: contra quas pugnavit se Ephefi dicit Apostolus: Non formidabis ergo, inquit, hoc malum, cum correptus à Domino, viam emendationis intraveris.

Sed cum lapidibus regionum pactum tuum. Lapidem per metaphoram, homines dixit stultos & quietos, qui sunt utique iusti & sancti: hi namque in modum lapidum firmi in Deo sunt, per regiones varias constituti. Cum his itaque habebis pactum solidæ charitatis, ut ab eis nunquam te aliqua tribulatio possit avellere.

Et bestie terræ pacifica erunt tibi. Homines videlicet quondam feri & mali, in innocentia ut oves effecti: nomen tamen pristinum retinentes, sicut de Mattheo Evangelista dicitur: Mattheus publicanus.

Et scies quod pacem habet tabernaculum tuum. Ab istis omnibus quibus velut ab hostibus expugnatur tabernaculum, vel habitatio, sive domus corporis tui.

Et visitans speciem tuam non peccabis. Hoc dicit: Hominis tui speciem ô Job, ut divina visitatione dignam exhibeas peto: ac habitationis & habitantis nomine, totum integrum hominem signavit.

Et scies quoniam multiplex erit semen tuum: & progenies tua quasi herba terræ. Spiritualiter de omnibus sanctis dictum sentire possumus, quod filios in operibus bonis habeant. Isti tales filii cogitationum semine concepti parantur in opera, & sancti hujus generationis multitudine gloriantur: quoniam talibus magis quam carnalibus filiis Deo placere voluerunt. Potuit ergo Eliphaz, quasi consilium dans Job, ita dicere: Si conversus ad Deum fueris, ita ut te tuorum operum antiquorum pœniteat, cordis tui virtutibus, velut feminibus abundabis. De quibus opera bona, tanquam sanctitatis filios poteris procreare: ita ut progenies operum tuorum multitudini herbarum virentium comparetur: quarum radices, si fræ intus habeas in corde defixas: terra tua flores cum fructibus germinabit.

Ingredieris in abundantia sepulchrum, sicut inferus acer-

vus criticus in tempore suo. Consummatis annis provectæ ætatis, pleniusque dierum in tumultu positus requiesces, ut in tempore iusti iudicii Dei, à fordibus peccatorum minimis & levibus purgatus inveniaris: velut triticum quod coaceratur in aream.

Ecce hoc ut investigavimus, ira est, quod auditamente pertracta. Hoc dicit, quæcumque à me tibi dicta sunt, diligenter investigata vera noveris: quæ ipse ad emendationem tuam, debes corde percipere.

Caput VI.

RESPONDENS autem Job dixit: Utinam appenderetur peccata mea quibus iram merui: & calamitas, quam patior in statera: quasi arena maris hæc gravior appareret. Unde & verba mea dolore sunt plena: Dicitis me peccatis meis facientibus ista pati: propter quod velim ut peccata contra calamitatem hanc quam patior pensarentur, & illico videretis: quia hæc ipsa calamitas velut arena maris, supra horum peccatorum merita ponderaret.

Quia sagitte Domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum: & terrores Domini militant contra me. Hic potest videri, quod superius sagittarum nomine vermes dixerit: à quibus tum indefinenter pungebatur, nec loqui permittebatur: non quod vermes talem sensum habuerint, ut hoc iudicio facerent, sed permissu Dei, à potestate adversaria: ut aciores essent, etiam ipsis motibus agebant: sicut locustæ, muscæ & ranæ in Ægypto. Quod autem dixit: terrores Domini militant contra me: potest ipse diabolus cum suis intelligi: qui adhibitis cruciatibus, ut cæderet Job: & ut innocentiam sanctitatemque amitteret, in super terribus minabatur: quod etiam multi persecutores, ministri diaboli, sanctis martyribus facere voluerunt. Obfederunt in gyro tabernaculum meum. Ecce hic manifestè ostendit, quod velut hostes inimicique diaboli, & sui acriter militarent: hi enim maligni spiritus, diverso modo accipiunt potestatem: ad aliorum quidem damnationem, aliorum verò emendationem, aliorum autem probationem: qui de suis moribus vel ministerio, mali sive terrores, vel etiam latrones nuncupantur. Omnia dedit in manibus eorum, id est, prædonum. Omnia utique quæ habui, sive filios meos, sive substantiam: sicut & meipsum dedit Deus in manibus diaboli, sive suorum satellitum.

Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam: aut mugiet bos cum ante præsepe plenum steterit? Sicut enim illa cum vel abundant pabulis, nullam quasi querelam vocem emittunt, ut pabuli inopiam protestentur: simili modo, inquit, & ego si pacem & quietem potius quam bellum haberem in membris, & in anima mea: nullum sermonem amarum asperumve proferrem.

Aut poteris comedi insulsum, quod non est sale conditum. Quomodo ratio non finit naturalis, ut quicquam insulsum comedi possit: ita ego nihil insulsum, nihil stultum contra Deum, nihil quod non fidei sale conditum esset, operatus sum.

Aut potest aliquis gustare, quod gustatum affert mortem? Anima enim esurienti etiam amara dulcia esse videtur. Sicut enim nemo mortiferum aliquid comedit, ut vitæ suæ inimicus sit: ita ego peccatum contingere pertimescebam.

Quæ prius volebat tangere anima mea: nunc præ angustia cibi mei sunt. Hoc est, verbis nunc pascor asperis & amaris, quæ mihi immensitas pœnalis extorquet. Hæc enim timebam meo ore depromere, quando in sanctitate & iustitia cum pace quietè vivebam. Sed & prætereundum non est: quia hoc quod inter ceteras pœnas passus sit Job: ut etiam cibi ei festidi viderentur, sicut est odor leonis, feralis utique & nimium horridus: qui odor cum de ejus visceribus erumperet, escæ suæ ei id sapiebant, quod suarum spirabant interna febrium: quod ipse ostendit ubi dicit: Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie: id est jam decocta sunt, & putrefacta.

Quis det ut veniat petitio mea: & quod expetto, tribuat mihi Deus? Hæc mihi sit consolatio, ut finem pœnæ vel cruciatuum meorum, remedia mortis obtineam.

Et qui capis, ipse me conterat. Solvat manum suam & succidat me: & hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat: nec contradicam sermonibus sancti? Quæ est enim